

Област на висше образование: 1. Педагогически науки
Професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по.....
Специалност „Теория и методика на физическото възпитание“

Катедра “Теория на физическото възпитание”

НСА „Васил Левски”

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. Галина Петрова Дякова, доктор
относно научната продукция на

ЦВЕТА ДИМИТРОВА ТРАЙКОВА, доктор

във връзка с участието ѝ в конкурс за заемане на академичната длъжност
ДОЦЕНТ, ДВ брой 34 от 11.04.2023 г

ДАННИ ЗА КОНКУРСА

Със заповед ЗП№479/30.05.2023 г. на Ректора на НСА «Васил Левски» съм определена за член на научното жури по конкурса за заемане на академичната длъжност „Доцент”.

Обявеният конкурс е за един доцент по научната специалност „Теория и методика на физическото възпитание за нуждите на катедра “Теория на физическото възпитание”, НСА „Васил Левски” обнародван в ДВ брой 34 от 11.04.2023 г. В конкурса участва единственият кандидат Цвета Димитрова Трайкова, доктор, която е на основен трудов договор за неопределено време в Академията от 8 април 1997г.

Процедурата по конкурса е проведена според изискванията на ЗРАСРБ, на Правилника за неговото приложение и на Правилника за придобиване на научната степен „доктор на науките” и за заемане на академични длъжности в НСА „Васил Левски“. Не установих нарушения.

ДАННИ ЗА КАНДИДАТА

Цвета Димитрова Трайкова завършва НСА „В. Левски” (ВИФ „Г. Димитров”) през 1987 г. и придобива две квалификации – Учител по физическо възпитание и Треньор по лека атлетика, а по-късно получава и магистърска степен в академията.

През 2017 година защитава дисертационен труд на тема: „Състояние на физическото развитие и двигателните способности на деца в подготвителна група за училище (5–7-годишни)” придобива образователна и научна степен „Доктор”.

Професионалната реализация на Цвета Трайкова започва през 1987 година като учител по физическо възпитание в 140 СОУ, София, където работи до 1997 година. От 1997 година до сега тя преподава на студентите от НСА „В.Левски“ по дисциплината „Теория и методика на физическото възпитание“.

Основната ѝ дейност е свързана с обучение на студенти по „Теория и методика на физическото възпитание“. Социалните и организационни ѝ умения и компетенции обхващат работа в екип и работа с млади хора. Притежава технически и артистични умения и компетенции, свързани с работа с компютър – работа с операционна система WINDOWS, MS OFFICE, Интернет и рисуване в свободното време.

Владее на добро ниво полски, руски и английски език.

НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ И ПРИНОСИ

В списъка, представен за участие в настоящия конкурс за доцент са включени 19 научни трудове, които подлежат на рецензиране, разпределени както следва:

- Монографичен труд – 1 бр.;
- Публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на ОНС «Доктор» – 1 бр.;
- Публикации и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация – 4 бр.;
- Публикации и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране – 13 бр.

Научните трудове са разработени както следва: самостоятелни – 12 бр.; в съавторство – 7 бр. От 19 научни публикации – 5 са на латиница и 14 на кирилица.

Всички трудове са публикувани, няма такива, които са под печат. Научноизследователската работа на кандидата съответства на научната специалност, по която е обявен конкурса. Качеството на разработените научни трудове от езикова гледна точка е на високо ниво. Няма данни за плагиатство.

За участието в конкурса кандидатът представя 13 цитирания, както следва: цитирания в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове – 8 бр.; цитирания или рецензии в нереферирани списания с научно рецензиране – 5 бр.

Съществен принос в научноизследователската дейност на кандидата представлява монографичният труд „Двигателни качества на деца в предучилищна възраст“, който има, както теоретико-методическа, така и практическа стойност в областта на физическото възпитание за деца от предучилищна възраст. Монографията е посветена на разкриването на основните теоретични, методологични и практически аспекти на физическото възпитание в детските градини, във връзка с развиването на двигателните качества на децата в предучилищна възраст. Монографичният труд е структуриран в три глави и съдържа 149 страници. Предназначен е за широк кръг специалисти, с интереси в тази област, за преподаватели, студенти и родители.

Основните научни приноси на изследователската работа на Цвета Димитрова Трайкова могат да бъдат обобщени тематично и конкретизирани в следните четири направления: Физическо възпитание и спорт за деца в предучилищна възраст и ученици; Двигателна активност на

подрастващи; Двигателни способности и физическа дееспособност на деца и подрастващи; Физическо развитие на подрастващи.

По първото направление са включени научни трудове с номера: I.1., II.2.4., II.3.1., II.3.3., II.3.7. В монографичния труд „Двигателни качества на деца в предучилищна възраст“ са систематизирани и изяснени общите педагогически принципи и подходящите средства и методи за развиване на двигателните качества на 5–7-годишни деца, като една от основните задачи на процеса на обучение по физическо възпитание.

Разработен е алгоритъм за ефективно обучение в основните елементи от техниката на играта „Фризби“ за 6–7-годишни деца. Обоснована е необходимостта от включването ѝ като двигателна активност в образователното съдържание по направление „Физическа култура“.

Проследено е физическото натоварване в уроци с танцуваелен характер (рок енд рол, латино и фънк). Доказано е, че те покриват критериите за занимания с определен тренировъчен ефект върху аеробните възможности на организма. Разкрити са и редица мотиви и интереси на 15-16-годишни ученици към заниманията с аеробни танци, които предпоставят включването им както в урочната, така и в извънурочната работа по физическо възпитание и спорт.

Установени и анализирани са състоянието и съвременните тенденции в развитието на урочната и извънурочната дейност по физическо възпитание и спорт. Направени са ценни изводи за повишаване в много голяма степен ефективността на работата по физическо възпитание в българското училище (публ.: № II.3.1. и № II.3.3.). .

Проучени и анализирани са съществуващите проблеми на физическо възпитание в съвременното българско училище. Изведени са критични изводи относно функционирането на системата за физическо възпитание и са направени конкретни препоръки за преодоляването им (№ II.3.3.).

Изследвани, интерпретирани и обобщени са предпочитанията и интересите на ученици от 5 до 11 клас, както и отношението на базовите учители на НСА „В. Левски“, към характера на урока и учебното съдържание по физическо възпитание. Подчертана е необходимостта от актуализиране и обогатяване на програмното учебното съдържание по физическо възпитание в отделните му раздели.

По второто направление са включени научни трудове с номера: П.3.2, П.3.5, П.3.6.

Установени и анализирани са мотивите, степента на двигателната активност на ученици от 5 до 8 клас в урока по физическо възпитание и спорт и в свободното време, предпочитаните партньори и места за занимания, както и причините за неучастие или ограничено участие в заниманията с двигателни дейности.

Направен е критичен анализ и оценка на състоянието и проблемите на физическото възпитание и спорта в Република България. Научно е обоснована необходимостта от повишена и разнообразна двигателна активност на индивидите във всички етапи и степени на българската образователна система. Очертани са перспективи и са изведени аргументирани изводи и препоръки за подобряването ѝ от предучилищна до младежка възраст.

Проучена и установена е взаимовръзката между двигателната активност на 15-годишни ученици в свободното време и наличието на вредни навици (в случая – тютюнопушене). Констатирана е и е подчертана ролята на двигателната активност за превенция на тютюнопушенето и други вредни навици.

По третото направление са включени научни трудове с номера: I.1., П.1., П.3.8, П.3.9, П.3.12, П.3.13.

Систематизирани и охарактеризирани са основните двигателни качества, специфичните принципи, подходящите средства, методи и

методически изисквания за развиването им, предложени са тестове за оценката им при 5–7-годишни деца.

Принос с практическа насоченост – направен е подбор, класификация и описание на примерни физически упражнения, игри и кръгови занимания за развиване, както на отделните двигателни качества, така и за комплексното им въздействие, съобразно специфичните възрастови особености на 5–7-годишните деца.

Разработена е технология за оценка на физическа дееспособност на 5-6-годишни момчета и момичета от предучилищна възраст, на базата на направено спортно-педагогическо тестиране на изследвания контингент по предложена от автора тестова батерия.

С определен научно-практически принос са разработените опростени оценъчни нормативи по възраст и пол, които могат да се използват, както за оценяване на нивото на отделните двигателни качества, така и за обща, комплексна оценка на физическата дееспособност на всяко дете и на поголеми по брой групи деца от тази възраст.

Определено, оценено и анализирано е нивото на двигателните качества на 7–10-годишни ученици и ученички, по възраст и пол, както по отделните двигателни тестове, така и за общата им физическа дееспособност.

Установени и интерпретирани са характера и степента на взаимовръзките и взаимозависимостите между основни антропометрични показатели за физическо развитие и двигателните качества на момчета и момичета от предучилищна възраст, както и между отделните им двигателни способности, което е от особено значение за подбора и прилагането на ефективна методика за тяхното развиване и усъвършенстване.

По четвъртото направление са включени научни трудове с номера: П.2.1., П.2.2, П.2.3, П.3.4, П.3.10, П.3.11.

Проследено и анализирано е състоянието и динамиката на основни морфофункционални показатели (антропометрични и физиометрични) на деца от подготвителни групи за училище, в резултат от целенасочено прилагане на експериментално образователно съдържание по „Физическа култура“. Установена е ролята на обогатеното съдържание по физическа култура, включващо разнообразна и атрактивна двигателна активност, за стимулиране естествения растеж и развитие на децата и за статистически значимите промени в основните показатели за тяхното физическо и функционално развитие.

Направена е соматотипна характеристика на 6–7-годишни момчета и момичета, интерпретиран е характера на промените в индивидуалните соматотипове, както и на сумарния соматотип при двата пола, за период от една година.

Изследван е характерът и степента на взаимозависимостта и взаимовръзката на телесните размери с двигателните способности на 5-6-годишни момчета и момичета

Установена е динамиката на степента на охраненост на деца от предучилищна възраст, в резултат на приложена обогатена двигателна програма.

Установена е честотата на разпространение на наднорменото тегло и затлъстяването при подрастващи (ученици от I до XI клас) чрез прилагане индекса на телесната маса.

Представената за рецензиране научна продукция от Цвета Димитрова Трайкова по количествени показатели отговаря на минималните национални изисквания по чл. 2 б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и на Правилника за придобиване на научната степен „доктор на науките“ и за заемане на академични длъжности в НСА „Васил Левски“ (651,15 са общо събраните точки от кандидата).

ПЕДАГОГИЧЕСКА АКТИВНОСТ

Цвета Димитрова Трайкова има пълна учебна аудиторна и извънаудиторна заетост. Извежда лекции и упражнения от ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“ по учебната дисциплина „Теория и методика на физическото възпитание“.

Провежда текуща и преддипломна педагогическа практика в училище, семестриални изпити и държавни изпитни уроци, консултации. Ръководител е на 2 дипломни работи на студенти от ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“.

Участва в пет образователни и научни проекти.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Главен асистент Цвета Димитрова Трайкова е утвърден университетски преподавател и учен. Притежава задълбочени теоретични знания по специалността и способности за самостоятелни научни изследвания и работа в екип.

В научните трудове на кандидата се съдържат достатъчно и съществени научно-теоретични и научно-практически приноси. .

Научната продукция на Цвета Димитрова Трайкова ще обогати знанията в теорията и практиката на спортната наука, свързани с двигателна активност на индивидите във всички етапи и степени на българската образователна система (от предучилищна до младежка възраст).

Кандидатурата ѝ по настоящия конкурс покрива всички изисквания и критерии, поставени от Закона за развитие на академичния състав в РБългария, Правилника за неговото приложение и нормативните изисквания на НСА “Васил Левски“.

Въз основа на изложеното изразявам своя положителен вот, относно избора ѝ на академичната длъжност „ДОЦЕНТ“ в Научна област: 1.

Педагогически науки, Професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по.....Специалност „Теория и методика на физическото възпитание“ Катедра “Теория на физическото възпитание” в НСА „Васил Левски и препоръчвам на уважаемите членове на научното жури да потвърдят този вот.

07.07.2023г.

Проф. Галина Дякова, доктор

/п/